

Neslepená koláž

Placák, Jan. *Hezký den*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014.

Sbírka *Hezký den* grafika a básníka Jana Placáka, poslední dobou proslaveného zejména jako sběratele a iniciátora výstavy děl „něžného barbara“ Vladimíra Boudníka, dostala obyčejné jméno, očividně odkazující k všednodennosti. Z obálky se stal pozdrav, který působí dojmem značně prostým, usedlým, jako sousedské ahoj při venčení psů. A celý obsah je jako cesta do práce, při které se člověk nejen snaží všimnout různých detailů, ale zároveň sumarizovat svůj život. Nic nevyunikne, nic nezaráží, vše se kupí a kupí a nikdo nepřijde s lopatou, aby to trochu prohrábl.

Majitel kulturně nabitého místa, galerie-nakladatelství-antikvariátu Ztichlá klika, se po šesti letech od svého pozdního básnického debutu, sbírky *Procházka sadem*, opět ozývá jako literární autor. Stejná edice, stejný nakladatel. Edice „Současná česká poezie“ poskytuje Placákovým básním papírový azyl vedle jmen s pomyslným literárním plnovousem jako Grögerová, Hiršal, Hauková nebo Král. Jedná-li se o přehlídku antikvariátních hvězd, Placák-antikvář sem svým způsobem bezesporu zapadá. Současného je v edici však pomálu. (Ale je čemu se divit, když v edici vyšli i Eugenio Montale či Konstantinos Kavafis, narození v 19. století?)

Koláže, kterým se Placák také věnuje, jsou vedle básní příslovečnou polovinou svazku. Snaha vytvořit „ilustraci“ své sbírky u takového autora tedy nezaráží. Daří se to však?

Vraťme se k Placákovu inspirátorovi, Boudníkovi. Tato osobnost české grafiky je ikonická především jako autor explozionalismu a explozionalistický autor, upozorňující na asociativnost díla, na tvůrčí okamžik „čtenáře“ obrazu. Svou inspiraci Boudníkem Placák veřejně přiznává, ve svém díle jej nezatajuje, naopak ve spojení s tímto jménem Placákovy práce nacházejí umělecký kontext a zařazují se do „poezie všedního dne“. Tak, jak (vyučení nástrojář) Boudník ve svých grafikách prosazuje plech, i antikvář Placák tvoří ze starých stran starých knih ozvláštňených sem tam obrázkem více či méně dobovým, sem tam však do nich Placák plácne ciferník švýcarských hodinek nebo automobil s německou značkou. Propojení starého a moderního, pro Placáka jedna a druhá tvář všednodennosti, není vyvážené, odkaz se ztrácí pod tíhou antikvariátu. Poetické vrčení motoru se tedy nekoná.

Nesourodost koláží je první věcí, která člověka na sbírce zaráží. A pak vybuchuje řetězovou reakcí dál a dál, prázdné výstřižky starého textu vedou jako červený alarm k hledání nějakého pojítka básní, druhé hlavní složky sbírky. Nenajdeme. Volné verše mají charakter jak pocitů, tak sumarizace života – plus momentů či obrazů věcí. Závěj z básně „Stopa končí v závěji / navátých vzpomínek / ztracených pocitů / vyhaslých citů“ nádech sbírky vystihuje; vánice je tak prudká, že se básně nakonec ztratí v celku, který je neurčitý. Snaha o vykreslení okamžiku troskotá nad přemírou užití substantiv: jak se může čtenář nad něčím zastavit, když vypravěč chrlí a chrlí obrazy nebo jeden detail za druhým? Jako „Záchody zapáchají / dříví nehoří / svíčky praskají / hlas zvonů jasně zní / hvězdy se míhají / hory černě vyhlíží [...]“, i oči se klíží, hlava se točí, slova utíkají. Základní struktura jednotlivých veršů, sloveso a podstatné jméno, nechávají vymizet atmosféru a z básní nezůstane *nic*. Jako kdybychom se krajinou projeli na horské dráze.

Placák chce něco vyjádřit, ve způsobu však nemá jasno. Pěkné slovní hříčky jako „Nina má ráda zeleninu / zelenina / lezenina / žerenina / řezenina / ninaleze / ninařeže / ninažere / zeleninu“ asociující dětskou mluvu jsou jednou z mála perel sbírky, i když do zbytku jakoby nepatří.

Celek tak působí jako katalog autorského díla grafického i básnického, jako pokusy, Popelčina sbírka hrachu (nebo substantiv?), což nakonec vytváří onu hromadu ničeho. Zoufale scházející pojítka jak sbírky, tak jednotlivých básní, které obyčejná „všednodennost“ nezvládne zastřešit, způsobuje jediné. Sbíрка a koláže jsou symfonické paradoxně zejména tím, že jsou nesourodé. Avšak ne záměrně.

Hezký den i vám.

Michaela Tabakovičová